

**MAA- JA METSÄTALOUSVALIOKUNNAN
LAUSUNTO 22/2008 vp**

Valtioneuvoston kirjelmä komission ehdotuksesta päästökauppadirektiivin 2003/87/EY muuttamisesta (päästökauppa)

Suurelle valiokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Suuri valiokunta on 3 päivänä lokakuuta 2008 lähettänyt jatkokirjelmän 2. VNK 30.9.2008 asiassa U 9/2008 vp päästökauppadirektiivin 2003/EY muuttamisesta (päästökauppa) maa- ja metsätalousvaliokunnalle mahdollisia toimenpiteitä varten.

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- ympäristöjohtaja Veikko Marttila, maa- ja metsätalousministeriö
- neuvotteleva virkamies Päivi Janka, työ- ja elinkeinoministeriö.

VALTIONEUVOSTON JATKOKIRJELMÄ

Ehdotus

Suomelle huutokaupattavien päästöoikeuksien viitevuosi on erittäin tärkeä neuvottelukysymys. Komission ehdotuksen mukaan huutokaupattavat päästöoikeudet lasketaan vuoden 2005 päästöjen perusteella. Suomi haluaa muuttaa viitevuoden 2005 useamman vuoden jaksoksi (esim. 2005—2007) vuosittaisten vaihtelujen tasaamiseksi. Asialla on valtiontaloudellinen merkitys, koska vuoden 2005 käyttö tarkoittaisi tuntuvasti pienempiä huutokauppatuloja kuin usean vuoden tapauksessa. Suomen käsityksen mukaan viitevuoden muuttaminen parin tai muutaman vuoden jaksoksi on asia, joka ei vaikuta ilmasto- ja energiapaketin yleisrakenteeseen. Suurimmalla osalla maista muutokset huutokaupattaviin päästöoikeuksiin olisivat varsin pieniä.

Komission tekemät laskelmat osoittavat, että Suomen tilanne on poikkeuksellinen, ja myös

muut jäsenmaat tunnustavat ongelman tilastojen valossa. Osa maista on kuitenkin selkeästi vuoden 2005 kannalla. Riittävän tuen saanti neuvostossa laskentajaksoajattelulle on siten epävarmaa.

Suomi voi tutkia myös erillISRatkaisua, jossa otetaan huomioon vuoden 2005 poikkeuksellisuus meidän tapauksessamme. Tässä lähtökohtana on, että Suomen päästöluvut korjataan vastaavalla tavalla kuin kansallisen jakosuunnitelman hyväksynnän yhteydessä. Koska kyseessä on kaksi päästöiltään suhteellisen pientä maata (Suomen lisäksi Tanska), tämä ratkaisu ei juuri heikentäisi muiden maiden asemaa.

Komission ehdotuksen mukaan energiaintensiiviselle teollisuudelle luodaan erityissäännöt hiilivuodon estämiseksi. Energiaintensiiviset, globaalissa kilpailussa toimivat toimialat oli tarkoitus määritellä vuonna 2010 ja päätös niistä koskevista toimista tehtäisiin vuonna 2011. Ko-

missio valmistelee kriteereitä hiilivuodolle alttiiden sektoreiden määrittämiseksi. Ensimmäisessä vaiheessa analyysityö keskittyy alumiini-, sementti- ja terästeollisuuteen. Tämän jälkeen tullaan tarkastelemaan muun muassa massan ja paperin, kemian sektorin sekä öljynjalostuksen tilannetta.

Ratkaisun löytäminen hiilivuotoasiaan on Suomen kannalta erittäin tärkeää. Suomen puolelta seurataan aktiivisesti komission valmistelutyötä ja yritetään vaikuttaa siihen. Suomelle olennainen kysymys on se, että hiilivuotoriskin arvioinnissa otetaan myös huomioon päästökaupan vaikutus sähkön hintaan. Suomelle on tärkeää, että hiilivuotokysymyksen kannalta keskeiset toimialamme sisältyisivät päästöoikeuksien jaossa erityiskohtelua tarvitsevan teollisuuden piiriin ja että asiasta saataisiin selvyys mahdollisimman varhaisessa vaiheessa. Hiilivuodon arvioinnissa sovellettavista kriteereistä tulisi sopia mahdollisimman nopeasti. Suurin osa jäsenmaista on samaa mieltä aikataulun nopeuttamisen tarpeesta.

Komission valmistelutyö hiilivuotoon liittyen kattaa Suomen kannalta keskeiset teolliset toimialat. Suomen kansantalouden kannalta keskeiset metalli- ja massa- ja paperiteollisuus kuuluvat analysoitavien alojen piiriin. Suomen kannalta on syytä kiinnittää erityistä huomiota massa- ja paperiteollisuuden asemaan tässä yhteydessä, koska se on toimialana edelleen keskeinen Suomen taloudessa, vaikka sen merkitys EU-tasolla on selvästi vähäisempi. Massa- ja paperiteollisuuden asemaan vaikuttavat sekä päästökaupasta aiheutuvat suorat että välilliset kustannukset. Lisäksi massan ja paperin osalta on selvästi kyse globaaleista markkinoista.

Suomi lähtee edelleen siitä, että hiilivuotokysymys koskee ensisijaisesti energiantensiivistä prosessiteollisuutta. Lähtökohtana komission

valmistelutyössä on kuitenkin se, että toimialat arvioidaan samoilla objektiivisilla kriteereillä. Valmistelutyön vauhdittamiseksi näistä kriteereistä tulisi sopia mahdollisimman pian. Keskustelu neuvostossa on menossa tähän suuntaan.

Valtioneuvoston kanta

Ratkaisun löytäminen hiilivuotoasiaan on Suomen kannalta erittäin tärkeää. Suomelle olennainen kysymys on se, että hiilivuotoriskin arvioinnissa otetaan myös huomioon päästökaupan vaikutus sähkön hintaan. Suomelle on tärkeää, että hiilivuotokysymyksen kannalta keskeiset toimialamme sisältyisivät päästöoikeuksien jaossa erityiskohtelua tarvitsevan teollisuuden piiriin ja että asiasta saataisiin selvyys mahdollisimman varhaisessa vaiheessa.

Suomen mielestä hiilivuodon aiheuttamien ongelmien ratkaisemiseksi sopii parhaiten päästöoikeuksien ilmaisjako energiantensiiviselle teollisuudelle. Esillä on ollut myös malli, jossa tavaroiden tuojat veloitetaan hankkimaan päästöoikeuksia. Suomi suhtautuu varauksellisesti tuontimekanismiin sen monimutkaisuuden ja WTO-yhteensopivuusongelmien takia. Malli ei myöskään huomioisi vientiä. Suomen mielestä teollisuusprosesseihin kiinteästi liittyvää sähköntuotantoa (CHP) tulisi päästöoikeuksien jaossa kohdella samalla tavoin kuin itse teollisuuslaitoksia eli ne voisivat saada ilmaisia päästöoikeuksia.

Suomelle huutokaupattavien päästöoikeuksien viitevuosi on erittäin tärkeä neuvottelukysymys. Komission ehdotuksen mukaan huutokaupattavat päästöoikeudet lasketaan vuoden 2005 perusteella. Suomi haluaa muuttaa viitevuoden 2005 useamman vuoden jaksoksi (esim. 2005–2007) vuosittaisten vaihtelujen tasaamiseksi.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Valiokunta toteaa valtioneuvoston kantaan yhtyen, että metsäteollisuuden kannalta erittäin tar-

keitä asioita päästökauppadirektiivin muutosehdotuksessa ovat merkittävälle hiilivuotoriskille alttiiden alojen määrittely ja teollisuuden säh-

kön- ja lämmön yhteistuotantolaitoksissa tuotetun sähkön kohtelu. Päästöoikeuksien leikkaukset tulevat tarkoittamaan huomattavaa taloudellista rasitetta Suomen energiaintensiiviselle massa- ja paperiteollisuudelle.

Pellervon taloudellinen tutkimuslaitos (PTT) on arvioinut, että energiavaltaisen teollisuuden kustannukset voivat päästökauppakaudella nousta vuosittain jopa 1—2 miljardia euroa. Valiokunta huomauttaa, että kustannukset kohdistuisivat erityisesti metsäteollisuuteen, jonka kannettavaksi arvioidaan tulevan noin puolet lisäkustannuksista.

Valiokunta pitää täysin välttämättömänä energiaintensiivisen ja Suomelle tärkeän massa- ja paperiteollisuuden kilpailukyvyn turvaamista äärimmäisen hankalassa tilanteessa, jossa kilpailijamaiden teollisuudella ei ole vastaavaa päästöjen rajoittamisesta aiheutuvaa kustannusrasitetta. Valiokunta korostaakin, että ensisijainen toimi hiilivuodon lieventämiseksi on päästöoikeuksien ilmaisjaon lisääminen. Lisäksi metsäteollisuusprosesseihin kiinteästi liittyvälle sähköntuotannolle tulee myös kohdistaa ilmaisia päästöoikeuksia. Päästöoikeuksien ilmaisjaolla voidaan parhaiten vaikuttaa massa- ja paperiteollisuuden suorista päästöistä aiheutuviin kustannuksiin. Komission ehdotuksen mukaan ensin selvitetään, mitkä energiaintensiivisen teollisuuden sektorit ja alasektorit tuotteineen ja tuotantotapoineen ovat alttiita merkittävälle hii-

livuodolle. Tämän jälkeen päätetään myöhemmin hiilivuodon estämiseksi tarvittavista toimita. Komission syyskuun lopussa 2008 antamien tietojen mukaan analysointityötä on tehty jo alumiinin, raudan, teräksen, sementin ja kalkin valmistuksen osalta, mutta massa- ja paperiteollisuudesta ei ole vielä käytössä komission analysointityön tuloksia. Valiokunta korostaa, että on erittäin tärkeää nopeuttaa selvityksiin liittyvää valmisteluajataulua. Hiilivuotoriskille alttiiden alojen määrittämisen tulisi tapahtua jo direktiivissä tai ainakin mahdollisimman pian komission analysointityön valmistuttua.

Valiokunta pitää myös tärkeänä, että komission esittämä huutokaupattavien päästöoikeuksien viitevuosi 2005 jaetaan esimerkiksi vuosien 2005—2007 jaksoksi päästökaupparektorin päästöjen vuosittaisten vaihteluiden tasaamiseksi. Toinen vaihtoehto on erillISRatkaisu, jonka mukaan Suomen luvut korjattaisiin samalla tavalla kuin komissio korjasi ne Suomen päästökauppakauden 2008—2012 jakosuunnitelmaa koskevassa päätöksessään.

Lausunto

Lausuntonaan maa- ja metsätalousvaliokunta ilmoittaa,

että se yhtyy asiassa valtioneuvoston kantaan korostaen edellä esitettyjä näkökohtia.

Helsingissä 7 päivänä marraskuuta 2008

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj. Jari Leppä /kesk
jäs. Susanna Haapoja /kesk
Hannu Hoskonen /kesk
Anne Kalmari /kesk
Esa Lahtela /sd
Mats Nylund /r

Klaus Pentti /kesk
Petri Pihlajaniemi /kok
Erkki Pulliainen /vihr
Arto Satonen /kok
Katja Taimela /sd
Pekka Vilkuna /kesk.

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Jaakko Autio.